

MISCELLANEE

13271

5

BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

MICHAEL GINOTTA

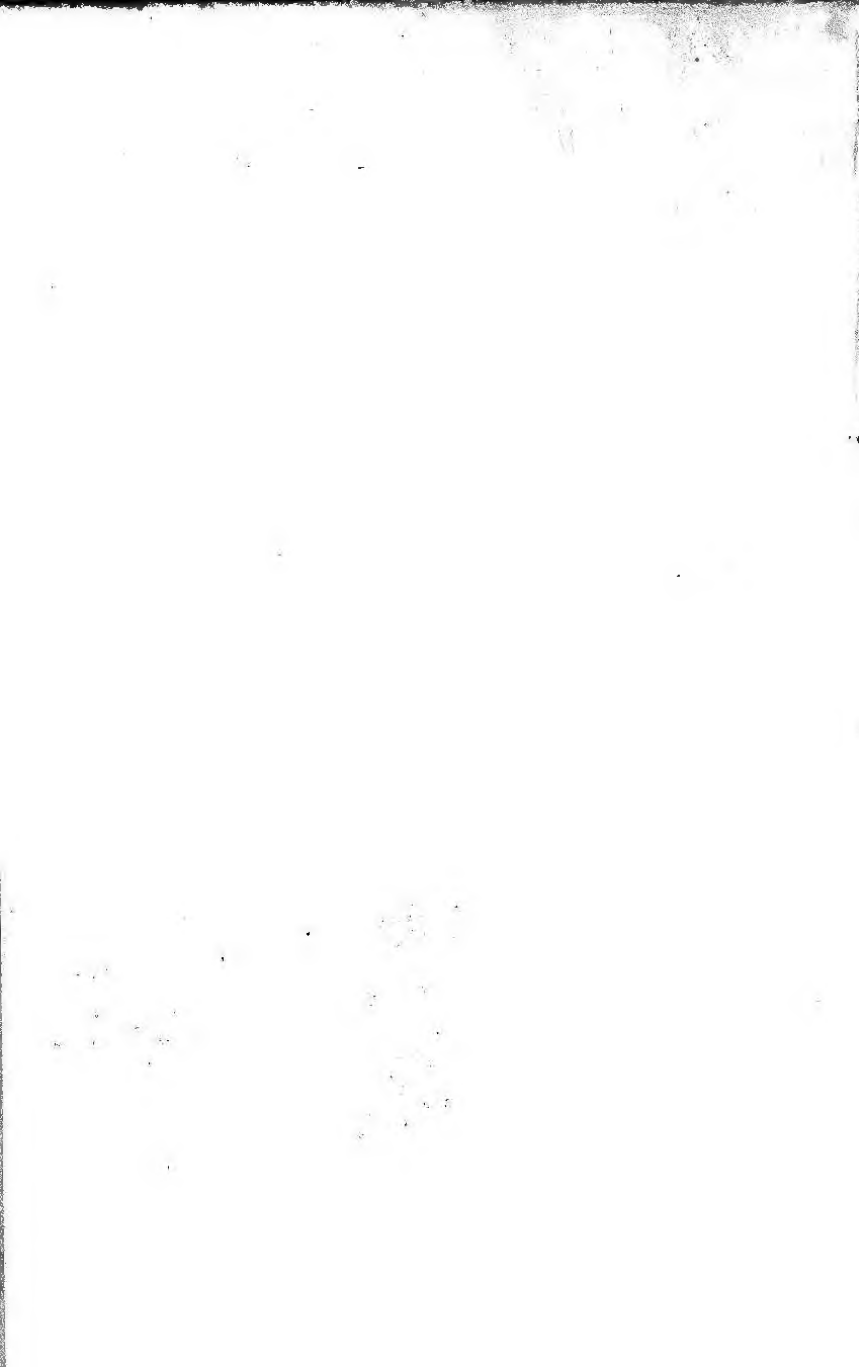
POESIS SPECIMINA

EDIZIONE CHIANTORE - TORINO

1934-XII

POESIS SPECIMINA

MICHAEL GINOTTA

POESIS SPECIMINA

EDIZIONE CHIANTORE - TORINO

1934-XII

PROPRIETÀ LETTERARIA

13271.5.

Tipografia Vincenzo Bona - Via Ospedale, 3 - Torino (17346).

RESTITUTI GYMNASII
QUOD JOANNIS GANDINO NOMINE EXORNATUR
ALUMNIS
DEDICO
UT TANTI MAGISTRI VESTIGIA PERSECUTI
AD HUMANARUM LITTERARUM^{UM} STUDIA
IN DIES MAGIS MAGISQUE
INCUMBANT

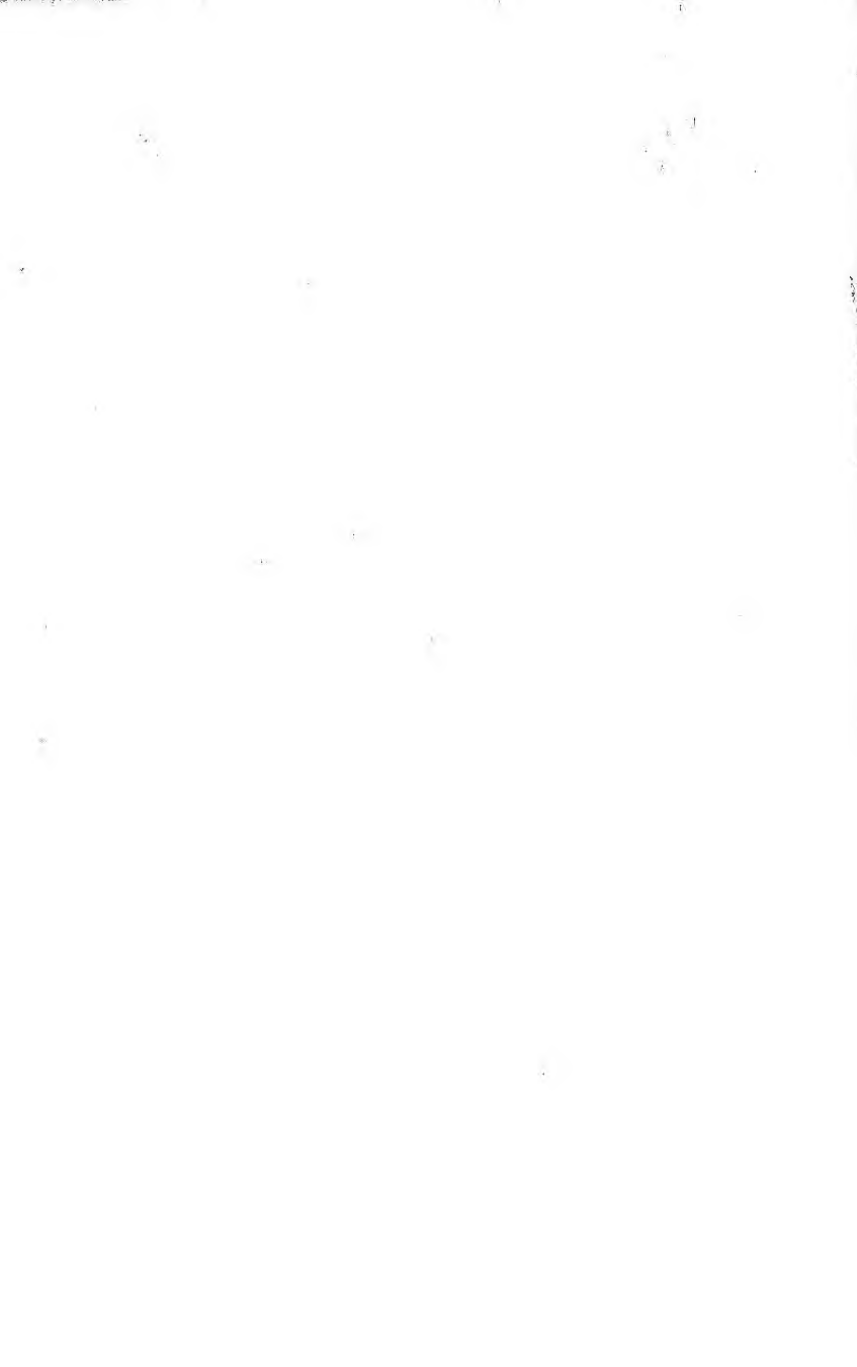
Candide Lector,

Quos ego versiculos latino exaravi sermone usus, non eo spectant ut Romanorum litterarum laudem augeant et vetustorum poetarum gloriam aemulentur, sed ut ad studia juvenum animos impellant, iuxta quod est in vetere proverbio: Verba movent, exempla trahunt. Specimina scripsi poësis ut conamina significarem, non politi carminis exemplaria: quod paene haud fuit dicendum. Si, quos versus chartis mandavi, tibi delectationi discipulisque utilitati fuerint, exacti diutini laboris non me paenitebit.

Omnia, quae vis, tibi cupio. Vale.

Bargiis, Kalendis Decembribus,
MCMXXXIII-Aevi Fascalis Anno XII.

M. G.

DUX

1. — GINOTTA M , *Poësis specimāna*.

Qui vagum certis regit orbem habenis
Alpium canam tibi duxit arcem,
Cinxit Idem te pelago sonante,
 Itala Tellus.

Gentibus leges domitis dedisti
Mitibus parcens, perimens superbas;
Imperi fines marium per oras
 Firma stitisti.

Saecla bis septem resides per annos
Heu! mali quanta strue te obruerunt;
Fulserat quod jam diadema gemmis
 Condidit umbra.

Barbari praedae cupidi per Alpes,
Tenve tutamen refugis catervis,
Provolant, instant laribus focisque;
 Roma fatiscit.

Dedecus quod non tulimus Quirites,
Romuli proles, sine jure nomen?
Fluxit et tellus populata multo
 Sanguine fratrum,

Donec insignis pietate et armis,
Consili compos validusque dextra
Fecit ex multis patriam Sabaudus
 Gentibus unam.

Tempus at laevi subit inde fati,
Funebres instant Stygiae sorores,
Fumida ex Aetna Vesulum ad coruscum
 Omnia miscent.

Heu! novatores trepidum dolosis
Artibus turbant populum minaces;
Urget et saevis stimulis egestas
 Pectora caeca.

Martyres frustra Patriae per arces
Strage discerpti mutilique fratres,
Saucii heroes reducesque fortes

Ultima passi

Culmine ex alto ruit alma Roma.
Ecce adest DUX, quo melius nihil jam
Conditor rerum neque majus unquam

Misit in orbem.

Indiges Romae, Geminus revixit,
Fata Romanos nec agunt acerba,
Nec Remi sanguis nec nos eruentat,
Romule plaude!

Dic Camillo signa referre prisca,
Quae fugam Brenni stupuere turpem;
Scipioni dic retinere Romam

Africa rura.

Quas et Aegaei quatit unda ponti
Insulas leges moderantur Urbis,
Et merum mutat Rhodiasque merces
Itala pinus.

Dic et Augusto superas in auras
Ejus haeredem similem exiisse,
Quem Elysi stirpi comitem nepotum
Non Maro dixit.

Quem Pater Dantes cecinit Propheta
En lupae venit canis ultor acris;
Pellicem DUX cum tumido gigante
Morte necavit.

Urbis in coelo duo lucida astra
Emicant fausto geminaque luce
Vestiunt colles, columen perennis
Juge salutis.

Jam redit Virgo, nova jamque coelo
Devolat proles eelerans triumphos,
Imperi laudes veterumque facta
Aemulatura.

Jam DUCIS jussu refuunt paludes,
Frugibus flavis onerantur arva,
Arbores montis juga celsa opacant
Imaque vallis.

Daedali solis jubar alae obumbrant,
Mille munitae mare arant carinae,
Pectora heroum Patriae redempta
Limina claudunt.

Mente concordēs properant ad unam
Itali metam; volucres cohortes
Fascium DUCTOR stimulat manentque
Praemia laudis.

Serus in coelum redeas precamur,
O micans Sol, sola Salus, spei Fons,
Te DUCEM cives venerentur omnes
Urbis et orbis.

TORQUATI
POEMATIS QUOD INSCRIBITUR
“HJEROSOLYMA LIBERATA „
SINGULORUM CANTUUM ARGUMENTA
LATINIS VERSIBUS EXPRESSA

CANTUS I

Rem profert sumptam Musamque precatur amicam
Alphonsoque dicat pia gratus carmina vates.
Dertosam Gabriel properantibus advolat alis
Gotfridumque docet Solymae impendere ruinam.
Citis hic ducibus suadet bellum renovare,
Summum omnesque ducem simul illum voce reposcunt:
Agmina Christiadam sub signis ordine lustrat,
Quae videt altera lux certatim pergere bellum.
Haec Aladinus cum rex audit, desipit ira,
Fruges urit, aquas viro inficit et loca munit.

CANTUS II

Irrita dum Ismenus fatur cantamina dirus
Cladem Christiadis Aladinus rex meditatur.
Tunc Sophronia virgo, heros et Olindus amator
Non dubitant saevae pro Christo occurrere morti.
At Clorinda armis formaque virago decora
Insentes miserata ambos mox eripit igni.
Aletis fraudes, Argantis fulmina vocum
Galli despiciunt hostesque ad bella lacesunt.

CANTUS III

Agmen Christiadam Solymae procurrit ad arces,
Quas cives scandunt abigant ut moenibus hostes.
Erminia hinc equites regi indicat armipotentes.
Tum Clorindae ictu Gardus dux occidit uno;
Tancredus properat, metuendus sanguinis ultor,
Detegit os Persae et veteris vestigia flammae.
Dum stupet ense suos Solymorum turba trucidat.

Bertoldi gnatus, nulli virtute secundus,
Sternit humi Argantem, gladio majora minatus;
Dirus Dudonem necat Argas vulnere: vindex
Rinaldus sequitur; Gotfridus reprimit ausus.
Et deponi enses jubet apta et castra locari;
Imperat annosam fabros et caedere sylvam.

CANTUS IV

Desecta fabri texunt nunc abjete turres:
Horridus interea tetri regnator Averni
Torva tuens Gallos rabidus sibi labra momordit.
Raucisono clangore tubarum Tartara frendunt;
Ima vomunt Erebi variarum monstra ferarum.
His Pluto suadet subito nil linquere inausum,
Coelum aequor moveant fraudesque dolis superaddant,
Francus dum pereat pro vallo, sospite Turca.
Idrotis jussu, genio suadente maligno,
Armida ingreditur Bulionis callida castra
Allectura viros, aevi, oris flore decora.

CANTUS V

Armida heroas telis jaculatur Amoris
Incepti ut multos pigeat Martisque ferocis.
In Rinaldum urget Gernandum saeva simultas
Sumat uter Dudonis honorem et munus adaequet:
Bile tumens princeps rutilante hunc conficit ense,
Inde exul fugitat castris sociisque relictis.
Saga viam repetit juvenum comitante cohorte,
Assequiturque locum nemo queat unde redire.
Nuncius at classis Gotfrido haud laeta reportat
Et ducis et comitum moeroris pectora cõplet.

CANTUS VI

Dives opum Sion firmatur turribus alta:
Nescius Argas jam nunc otia ferre morasque
Quemvis Christiadam probris ad bella lacessit;
Tancredem Clorinda moratur forma obeuntem:
Huic subit acer Otho, non par certare giganti;
Praecipitatur humi Solymamque abducitur obses.
Proelia Tancredes petit ultro ulturus amicum,
At nox pugna arcet vix atra cruore madentes.
Principis Erminia ut medicari vulnera possit
Tegmine sub noctis Clorindae accingitur armis
Et pia castra petit: lunae sub luce micantis
Clam credunt Persam nocturnas ferre procellas:
Illa fugit, refugam sequitur mox saucius heros.

CANTUS VII

Erminiam tecto pastor excepit anhelam.
Immemor armorum Tancredes dum procul errat
Labitur Armidae necopina in retia sagae.
Argas pro castris equitem ad certamina poscit
Tempore et absentem cumulat probris inhonestis.
Raimundus tumidae haud patitur convicia linguae
Et clypeo tutus coelesti in proelia fertur.
Pagani pactum rescindunt vulnere foedus,
Quos Galli refugos caedunt victricibus armis.
At Satanas cupiens Solymae servare cohortes
Confestim nimbis coelum turbavit et arva:
Agmen vix potuit vallum raptim reperire.

CANTUS VIII

Castra adit Allecto clam Francorum malesuada;
Moxque Danos narrat ferro Svenumque peremptos
Nuntius et gladio Bulionem vindice donat.

Rinaldi chlamidem et lorica sanguine tinctas
Ad tentoria fert Aliprandus, nuntia mortis:
Omnes bellacem lugent hominem ense necatam.
Ast Argillano crudelis suadet Erinys
Rinaldum jussu Bulionis mortem obiisse,
Cunctos atque Italos simili interitu morituros,
Occupat heroum discordia pectora saeva,
Et comes en comitis furialiter ora tuetur.
Dux pacem instaurat, vallum et munimina visit.

CANTUS IX

Ad Solimani oras volat exitialis Erinys;
Rex congresserat arma, viros Arabasque latrones
Auxilia ut ferret Solymis clausoque Aladino:
Ei subicit noctu Bulionem adoriri inopinum.
Fertur deinde alis Allecto ad regem Aladinum,
Cui citum iter, nocturna Arabum certamina pandit.
Nox scatet inferna tenebrosa phalange ferarum.
Terga petunt Arabes valli, Argas frontem adoritur;
Huic Guelfus Bulioque Arabis obsistere tentat.
Quinque satos necat et patrem rex Turca Latinum,
Coeli inferna ales cito monstra in claustra reducit:
Continuo ancipitem rursus pugnam integrat agmen
Armidae elapsam insidiis, hostemque repellit.

CANTUS X

Tantae Sultanus turmae caedisque superstes
Percupit Aegypti terras accedere adustas,
Jungere et arma simul Bulionem incessere bello.
Adstitit Ismenus recubanti nocte sub alta,
Cunctantem stimulis urget, dein alite curru
In gremio nebulae Solymorum ducit ad arces:
Hunc Aladinus rex rectorem destinat urbi.

Armidae Bulio noscit conamina dirae
Et comitum noxas Rinaldi et facta animosi.
Petrus Eremites reserat secreta futuri
Estensisque Domus numerat superba trophaea:
At nox interea somnos et sidera ducit.

CANTUS XI

Coeli implorat opem sollemni turba piorum
Ritu: certatim legiones moenia quassant,
Addunt et gladiis necis instrumenta cruentae.
At Solymis matres aris verba irrita jactant,
Arjete dum crebro urbs latam trahit alta ruinam;
Septem equites totidem feriit Clorinda sagittis,
Denique crus jaculo Bulionis sanguine tinxit.
Rege remoto acies Gallorum ignava recedit,
Hostibus ast ardor duplicatur Marte favente.
Tancredis vultus reparat pugnam: medicatur
Ulcus Coelitis ars Gotfridi; tum arma resumit
Atque avidus pugnae praeceps ruit ultor in hostes.
Proelia nox dirimit: refici turresque jubentur.

CANTUS XII

Vulnera curantur, munimina utrinque novantur
Noctu: Clorindam custos docet omina et ortus;
Conantem turrim vastare Argas comitatur:
Ismenus clausas fert lampadas aere globosque
Sulfure conflatos Stygioque bitumine mixtos.
Inceptum peragunt; Tancredese adstat et urget,
Demum heroida clam petit inscius et necat ense,
Frons morientis aquae lustratur gurgite sacrae
Unius et lacrimis vultus roratur uterque.
Semineci manus offendit castrisque recepit;
Virginis Argas se testatur sumere poenas.

CANTUS XIII

Culmina ne turris combustae celsa resurgant
Ismenus diro veterem cantamine sylvam
Orco destinat et sub cortice daemona abdit:
Fiunt lustra vepres foedarum plena ferarum.
Audentes aditum nemoris monstra horrida terrent:
Ipsum Tancredem, mortem qui spernit et Orcum,
Ausis deterret pia denique amicalae imago,
Ardor nunc homines cruciat solisque sitisque,
Castraque nocturni furtim linquunt sociosque
Multi: supplicis at Gotfridi ad vota benignum
Dulcibus irrorat pluviis coelum arva virosque.

CANTUS XIV

Umbrae blanditiis spargit nox roreque castra,
Dulces militibus suadet levis aura sopores
Dum Bulioni equitis per somnum occurrit imago
Rinaldumque monet revocandum ex limite terrae,
Rumpere qui valeat sylvae cantamina dirae.
En duo mox equites discrimina obire parati
Aggrediuntur iter; docuit vir praescius aevi,
Qui mare qui terras novit qui sidera et orbes,
Armidae laqueos, sedem atque pericla viarum.

CANTUS XV

Mane novo clypeum, chartam virgamque ferentes,
Dona senis, victricia mox cantaminis arma,
Cymbam equites scandunt: jam Sors dat lora secunda,
Vela manu regit et clavo secura ministrat.
Nimbi undaeque silent, late coeli aequora rident.

Litora densa viris, quos frustra Nilus acervat,
Conspiciunt, volucri nostrum cursu mare tranant.
Ultima terrae adsunt, Alcidae utrinque columnae:
Has Ithacus transit primus, sed mergitur alto:
Exarat indomitum ratis aequor fausta carina,
Qua pergens pandet Ligus olim abscondita mundi.
Dein Fortunatis equites Sors appulit oris,
Quam Elysii sedem designat sera vetustas.
Monstra duces subito virga cieurantque fugantque;
Fontem despiciunt risus, epulas, tenerarum
Dicta puellarum, tuti intrant limina sagae.

CANTUS XVI

Charta equites magica superant abscondita tecti
Ambagumque dolos subeuntque suave virectum:
Inter delicias aeterni veris amantes
Amplexus iterant dulces et gaudia carpunt.
Objicitur clypeus Rinaldo adamante coruscus
Ac veluti in speculo videt heros dedecus oris
Desidiaequae pudet; jam proelia anhelat et arma,
Armidae hospitii taedet, jam vincula solvit,
Frustra saga illum lacrymis conata morari,
Ira incensa feras minitatur sumere poenas,
Et volucri curru, nimbis redimita sonoris,
Nubila per coeli mox Gazae ad litora fertur,
Dum Sortis navis Syriae contendit ad oras.

CANTUS XVII

Ingentes Pharias equitum peditumque catervas
Nili rex cogit Gallo exitio necopino.
Spretae ultrix formae jugat Armida agmina dira:

Rinaldi si quis caput heros ense recidat,
Se uxorem spondet, si talia munera anhelet.
Interea reduces Syriae ponuntur in oris
Sorte juvante, videntque corusca in stipite sylvae
Arma nova et clypeum signis atque arte decorum.
Caelata inspicit hic majorum facta suorum
Rinaldus, Sveni gladium accipit omine fausto.
Praepete dein curru, nigrae sub tegmine noctis,
Festinant Solymam certum properantque triumphum.

CANTUS XVIII

Rinaldo veniam dux dat noxasque remittit
Et jubet horribilis rumpat cantamina sylvae:
Nec mora; jam Ismeni rumpuntur vincula ferro,
Jam stipes cadit et stat lignea turris ad auras.
Turma Arabum firmat simul arcem et moenia vallat,
Ustoresque globos magus arte parat metuenda
Et limo Sodomae Stygos atra bitumina miscet.
Gotfrido retegit de coelo lapsa columba
Niliacos Solymis properanter ferre salutem.
Vafrinum mittunt Phariorum ad castra videnda.
In Solymae muros nunc impete curritur uno
Undique: celatur sol telis, terra cruore;
Dira loquens saxi magus ictu concidit aroe.
Christiadis ausus aspirat coelica turba
Muri fastigjo dum dux vexilla refigat.

CANTUS XIX

Tancredem probris ultro procul increpat Argas;
Praecipitatur humi moriensque oculis minitatur:
Seminecem linquunt victorem animusque vigorque;

Dum Sultanus se comites et claudit in aree,
Rinaldus Sveni studet aequas sumere poenas;
Proelja at sisti dux jubet aegris ut medeatur.
Gotfrido interituraque venefica et arma parari
Vafrinus reteggit; docet Erminia abdita Fraudis,
Dum Solymam redeunt resupinum vulnere fossum
Tancredem inveniunt aegroque puella medetur.
Tunc rapido nisu concurritur undique ad arcem:
Nilicolae interea Gotfridi ad valla propinquant.

CANTUS XX

Almus sol radiis totum repleverat orbem;
Pulveris at nubes armorum luce corusca
Omnibus ostendit Pharias accedere turmas.
Tum clausae gentes clamorem ad sidera tollunt;
Illico uterque sagax pedites equitesque locavit
Dux stimulatque suos atque anxia pectora firmat,
Concurrunt acies, deficit sol, terra tremiscit,
Sultanus, sitiens palmam mortemve decoram,
Frangit claustra arcis medius et fertur in hostes.
Rinaldum aggreditur vanis Armida sagittis,
Quam servat princeps et avorum in sceptris reponit.
Ductores Arabum procumbunt caede perempti,
Dux comitesque ineunt Solymam Sanctumque Sepul-
[chrum,
Armaque suspendunt: pia solvunt denique vota.

AENIGMATA

Capitis ademptio.

I.

Me plebs usurpat lurconum dedita ventri
Inter pocula edax, terrae onus omniferae;
Dempsit litterulam DVX, Itala pectora firmo:
Aude audere, puer, pronaque cetera habes!

II.

Solis serva fero mortali prospera cuncta
Atque eadem cursu mox propero fugito:
Deme caput, pelagique minas certis rego habenis;
Supplicis ante aras excito vota, preces.

III.

Fidus camporum custos distermينو fines
Sedulus et passus tramitis enumero:
Si caput ah! resecas, pecus advolo mellis amica
Et saepes lustrum callida florigeras.

IV.

Saetigerum agricolae tuto pecus abdo operosi,
Totius anni epulas pingues animaue salitas;
Primam deme notam: tum vota ausculto precesque
Sanctaque thure calens ostendo Dei simulacra.

Syllabæ detractio.

V.

Ex quo terra cavas per coeli currit abyssos
Inferni radiis solis religata coruscis
Indevitatum pecudes hominesque fatigo.

Syllaba si deficit media quae sede locatur,
Vere novo campos hilaro collesque supinos
Naviter ac ubivis molles intexo tapetas.

Litterarum progrediens ademptio.

VI.

Igni pulsa undas pelagi seco multisonoras,
Dona veho pacis, mox belli duco ruinas;
Si caput amitto, pernix et garrula fio,
Cursu certo auris, hilaro dulcedine sylvas;
Dimidium verbi coelo dominatur et orbi;
Deme notam atque viam pergens quod dico operaris;
Anguis pulvere iter depingit littera sospes.

Litteræ immutatio.

VII.

Dum decus horti optat me olitor, dum mandit asellus,
Fastidit lurco qui grata cupedia prandet;
Mensas si removes et litterulam mihi mutas,
Quadrupedes bipedesque onero, sudor fluit ore:
Verbi iterum muta nunc vimque notamque secundam,
Omnibus en laudes tunc divitiasque ministro.

Litteræ adjectio.

VIII.

Litterula insecti mediam se fixit in armos
Et stetit ingens mons late nitidus nive semper

IX.

Dum sollers volito florum dulcedine capta
Artus transfixit sibila litterula:
Immemor et mellis meditor jam livida virus,
Invia tesca peto, lingua trisulea micat.

Aenigma.

X.

Stridens in risu propero telluris ad ima,
Stridens in fletu superas mox advolo ad auras;
Oscula certatim figunt hominesque bovesque:
Praeceptis circumagor mano dum sanguine: quid sum?

Aenigmatum solutiones.

Capitis adeptio: I, Gaudeo-audeo; II, Hora-hora-ora-ora;
III, Lapis-apis; IV, Hara-ara.
Syllabae detractio: V, Gravamen-gramen.
Litterarum progrediens adeptio: VI, Navis-avis-vis-is-s.
Litterae immutatio: VII, Olus-onus-opus.
Litterae adjectio: VIII, Apis-Alpis; IX, Apis-aspis.
Aenigma: X, Situla.

Sub horologio nuptiarum dono.

Connubiale tibi quod adest fidissimi amici
Prospera munus abhinc tempora dinumeret.

INTERPRETATIONES

SAN MARTINO (*)
A. D. III IDUS NOVEMBRES

(*) Da *Poesie di G. Carducci 1850-1900*, 5^a edizione,
Bologna, Ditta Nicola Zanichelli, 1906, pag. 624.

La nebbia a gl'irti colli
Piovigginando sale,
E sotto il maestrale
Urla e biancheggia il mar;

Ma per le vie del borgo,
Dal ribollir de' tini,
Va l'aspro odor de i vini
L'anime a rallegrar.

Gira su' ceppi accesi
Lo spiedo scoppiettando;
Sta il cacciator fischando
Su l'uscio a rimirar

Tra le rossastre nubi
Stormi d'uccelli neri,
Com'esuli pensieri,
Nel vespero migrar.

G. CARDUCCI.

Jam collis hirtus imbrica
Reconditur caligine,
Spirante cauri flamine
Remugit albidum mare.

At per vias pagi lacus,
Mustis refervescantibus,
Olent peracriter merum
Virumque corda recreant.

In caudicum prunas veru
Revolvitur circumstrepens;
Venator instat limine
Assibilatque indicre:

Rufasque per nubes poli
Miratur alitum agmina,
Quae nigra vesperi migrant
Imagines ut praepetes.

PIANTO ANTICO (*)
SUNT LACRYMÆ RERUM

(*) Da *Poesie di G. Carducci 1850-1900*, 5^a edizione,
Bologna, Ditta Nicola Zanichelli, 1906, pag. 595.

L'albero a cui tendevi
La pargoletta mano,
Il verde melograno
Da' bei vermigli fior,

Nel muto orto solingo
Rinverdi tutto or ora
E giugno lo ristora
Di luce e di calor.

Tu, fior de la mia pianta
Percossa e inaridita,
Tu de l'inutil vita
Estremo unico fior,

Sei nella terra fredda,
Sei nella terra negra;
Nè il sol più ti rallegra
Nè ti risveglia amor.

G. CARDUCCI.

Cui arbori tetenderas
Manum tenellam parvulam,
Malus virescens punica,
Florum rubet quae purpura,

Solo, silente in hortulo
Nuperrime refloruit,
Sol almus illam roborat
Calore blando et lumine.

Tu, floscule arboris meae,
Arentis, ictae fulgure,
Vitaeque inanis, irritae
Novissime, heu! flos unice,

Terra jaces in frigida,
Terra jaces aterrima,
Nec te micans sol recreat,
Nec blandus evocat te amor.

LA MORTE (*)
MORS

(*) Da *Poesie di G. Carducci 1850-1900*, 5ª edizione,
Bologna, Ditta Nicola Zanichelli, 1906, pag. 880.

Quando a le nostre case la diva severa discende,
Da lungi il rombo de la volante s'ode,
E l'ombra de l'ala che gelida gelida avanza
Diffonde intorno lugubre silenzio.
Sotto la veniente ripiegano gli uomini il capo,
Ma i sen feminei rompono in aneliti.
Tale de gli alti boschi, se luglio il turbine addensa,
Non corre un fremito per le virenti cime:
Immobili quasi per brivido gli alberi stanno,
E solo il rivo roco s'ode gemere.
Entra ella, e passa, e tocca; e senza pur volgersi atterra
Gli arbusti lieti di lor rame giovani;
Miete le bionde spiche, strappa anche i grappoli verdi,
Coglie le spose pie, le verginette vaghe
Ed i fanciulli: rosei tra l'ala nera ei le braccia
Al sole e ai giuochi tendono e sorridono.
Ahi tristi case dove tu innanzi a' volti de' padri,
Pallida muta diva, spegni le vite nuove!
Ivi non più le stanze sonanti di risi e di festa
O di bisbigli, come nidi d'augelli a maggio:
Ivi non più il rumore degli anni lieti crescenti,
Non de gli amor le cure, non d'imeneo le danze:
Invecchian ivi ne l'ombra i superstiti, al rombo
Del tuo ritorno teso l'orecchio, o dea.

G. CARDUCCI.

Cum domibus nostris dea saevis labitur alis
Longe fit strepitus praepetis altisonae:
Terrarum quidquid pennarum umbracula celant
Frigore cuncta rigent et loca tetra silent.
Vultum demittunt homines, diva properante,
At geminant gemitus pectora foeminea.
Auster ceu summi nemoris cum nubila densat
Non tangunt virides tum fremitus apices;
Silva immota manet, quasi plantae horrore rigescant,
Rivusque unus flens raucisonus fugitat.
Tecta subit pergens aversa premit dea tactu
Ramis laetantes florigeris frutices;
Demetit auratas spicas acresque racemos,
Innuptas roseas et dominas teneras
Et pueros legit: hi sub tetris brachia pinnis
Ridentes tendunt solibus atque jocis.
Vae domibus miseris taciturna ubi squalida diva
Mox natos perimis sub patriis oculis!
Non ibi jam resonant risus lususque cubicla,
Nidi ceu tepidi murmura vere novo;
Non ibi jam strepitus aevi laete venientis,
Non Veneris curae, non Hymenis choreae:
Illic sospitibus tetra instat nocte senecta
Auribus excipiant dum reducem, dea, te.

LA GOCCLA DI RUGLIADA
RORIS STILLA

Guarda, appesa alla sua fronda natia
La goccia di rugiada è viva perla:
Il primo raggio amico il sol le invia,
Innamora a vederla.

Ahimè! Se cade e nella polve affonda
Che avvien di lei, che sì ridente or brilla?
Fango! Bacia tua madre, essa è la fronda,
Tu sei l'argentea stilla.

L. VITALI.

Fronde natali lacrymam corusci
Pendulam roris reputes nitentem
Gemmulam solis radiis; videntes
Fascinat omnes.

Heu! Cadit si jam sepelitque pulvis,
Quid fit ex baca renitente? Coenum!
Frons parens, tu ros, pia virgo; matri
Oscula fige!

AMICIZIA VERA
E AMICIZIA FINTA
AMICI FIDI ET AMICI FALLACES

Alcun non può saper da chi sia amato
Quando felice su la ruota siede,
Però che ha i veri e i finti amici a lato,
Che mostran tutti la medesima fede;
Se poi si cangia in tristo il lieto stato,
Volta la turba adulatrice il piede:
Ma quei che di cor ama riman forte
Ed ama il suo signor dopo la morte.

L. ARIOSTO.

Nemo scire potest num constanter redametur
Dum fortunae instat felix super orbe secundae,
Adsunt nam fidi et celebrant comites malefidi,
Et pariter jactant itidemque fidem profitentur;
Adversis si eras mutantur prospera rebus,
Garrula detorquet mox turba fidemque pedemque:
Durat qui ex animo dilexit foedere certo
Et post fata pius miserum miseratur amicum.

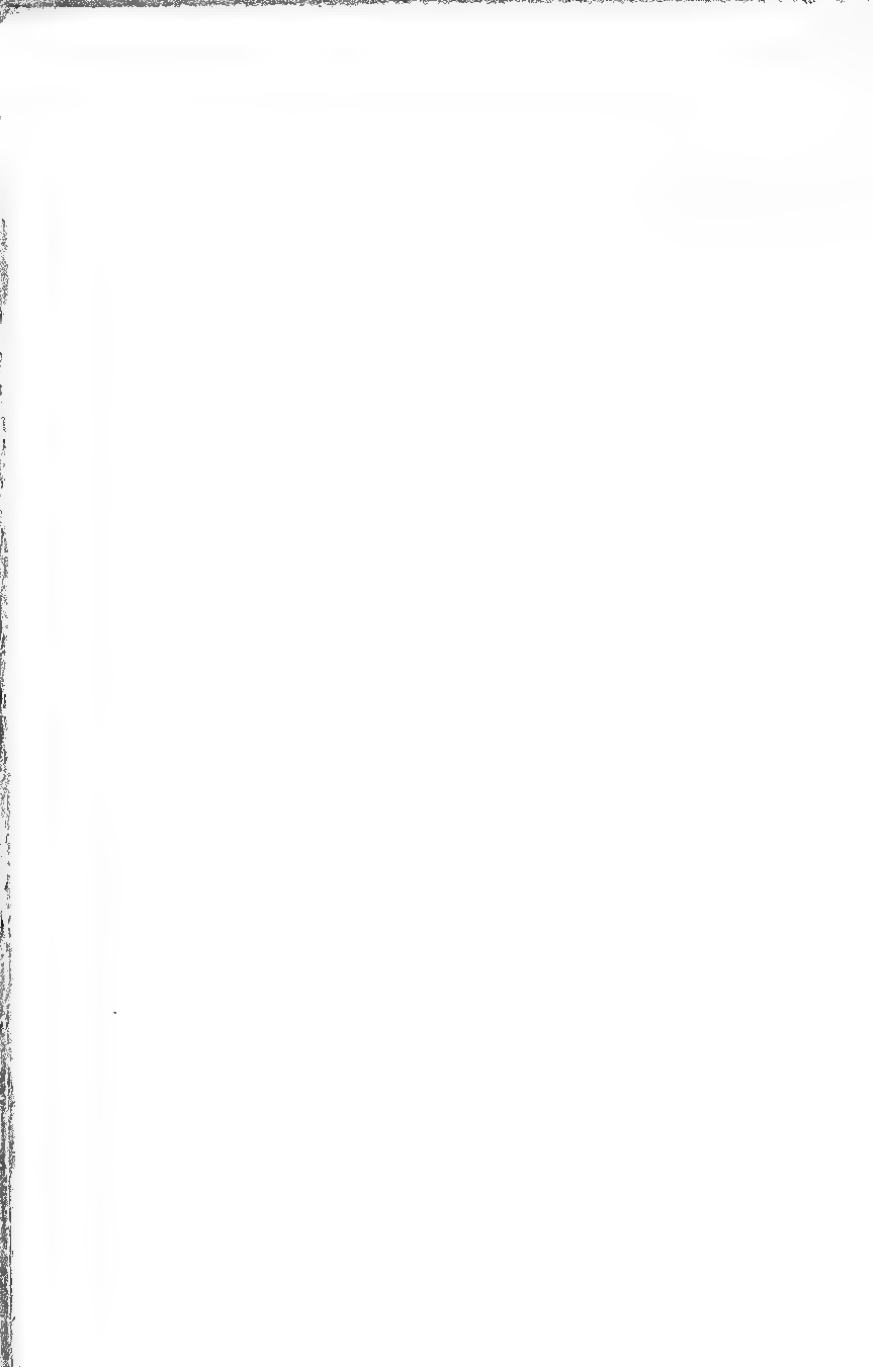

SERO MEDICINA PARATUR

Se nella verde etade alcun trascura
Di lodato sapere ornar la mente,
Quand'è giunta per lui l'età matura
D'aver perduto sì gran ben si pente:
Cercalo allor, ma trovasi a man vuote;
Potea, non volle; or che vorria, non puote.

CLASIO.

De tenero unguiculo segnem inservire colendae
Doctrinae laudi puerum, donec favet aetas,
Annis confectum nunc frustra paenitet ausum
Tantum tunc renuisse bonum irrevocabile cano:
Mox vecors quaerit sero repetitque negata;
Noluit, ut poterat; modo vult, sed nubila captat.

L'ARBOSCELLO E IL RIVO
FRUTEX ET RIVUS

Benchè di senso privo
Fin l'arboscello è grato
A quell'amico rivo
Da cui riceve umor.

Per lui di frondi ornato
Bella mercè gli rende
Quando dal sol difende
Il suo benefattor.

METASTASIO.

Sensu carens arbuscula
Grates habet perennes
Benigna amico rivulo
Qui suggerit vigorem.

Frondens fluentis illa ope
Magnam refert mercedem
Cum solis arcet spicula
Diutino adjutori.

OZIO
DESIDIA

Quell'onda che ruina
Dalla pendice alpina,
Balza, sì frange e mormora,
Ma limpida si fa.

Altra riposa, è vero,
In cupo fondo ombroso,
Ma perde in quel riposo
Tutta la sua beltà.

METASTASIO.

Quae labitur praeceps aqua
Ex Alpium cacumine,
Diffracta desilit sonans,
At albet unda illimis.

Quippe altera unda sternitur
Lenta in recessu umbratili,
Amittit ast in otio
Omnem decorem foede.

INDIDEM CONTRARIA

L'ape e la serpe spesso
Suggen l'istesso umore;
Ma l'alimento istesso
Cangiando in lor si va:

Chè della serpe in seno
Il fior si fa veleno;
In sen dell'ape invece
Dolce liquor si fa.

METASTASIO.

Aspis frequenter atque apis
Humorem eundem combibunt,
Nutrimentum at repente idem
Invertitur in isdem:

Quod humor in sinu aspidis
Statim venenum fit ferum;
At sedulae in sinu alitis
Suave mel fit ori.

PRIMA FRONS DECIPIT MULTOS

Se a ciascun l'interno affanno
Si leggesse in fronte scritto,
Quanti mai, che invidia fanno,
Ci farebbero pietà!

Si vedria che i lor nemici
Hanno in seno e si riduce
Nel parere a noi felici
Ogni lor felicità.

METASTASIO.

Si quod intus quemque vexat
Fronte notum esset notis,
Invidere cui solemus,
Flendus esset protinus!

Lividis scatet venenis
Pectus ira turgidum,
Illius beatitudo
Vana imago visui.

DULCEDINE PERDIT

Entra l'uomo, allor che nasce,
In un mar di tante pene,
Che si avvezza dalle fasce
Ogni affanno a sostener.

Ma per lui sì raro è il bene,
Ma la gioja è così rara,
Che a soffrir mai non impara
Le sorprese del piacer.

METASTASIO.

Editus vir vix in auras
Tot jugum subit laborum,
Ut vel ex cunis suescat
Omne perpeti malum.

Tantulis bonis potitur,
Gaudium sic deficit,
Ut pati non discat unquam
Insueta gaudia.

NOCET EMPTA
DOLORE VOLUPTAS

Nella face, che risplende,
Crede accolto ogni diletto,
Ed anela il fanciulletto
A quel tremulo splendor.

Ma se poi la man vi stende,
A ritrarla è pronto invano,
Chè fuggendo allor la mano
Porta seco il suo dolor.

METASTASIO.

Flammulae putat coruscae
Omne inesse gaudium,
Et facem cupit micantem
Tangere infans indice.

Additam manum facellae
Pusio frustra refert;
Nam recedens fert et una
Tunc manus malum simul.

IL FIORE E LA NUVOLA
FLOS ET NUBES

« Una goccia, o nuvoletta »,
Sitibondo un fior gridò:
« Or non posso, ho troppa fretta »,
Gli rispose e via passò.

Chino al suol, che umor gli nega,
Il meschino inaridì.
Al mendico, che ti prega,
Non risponder mai così.

« Guttulam nubecla, mitte »,
Flos ait labans siti:
« Neutiquam, festino, salve ».
Haec locuta vanuit.

Defit humor, labitur flos
Arutque humi miser.
Indigo te deprecanti
Ne loquaris talia.

IN SEPULCRETI ADITU

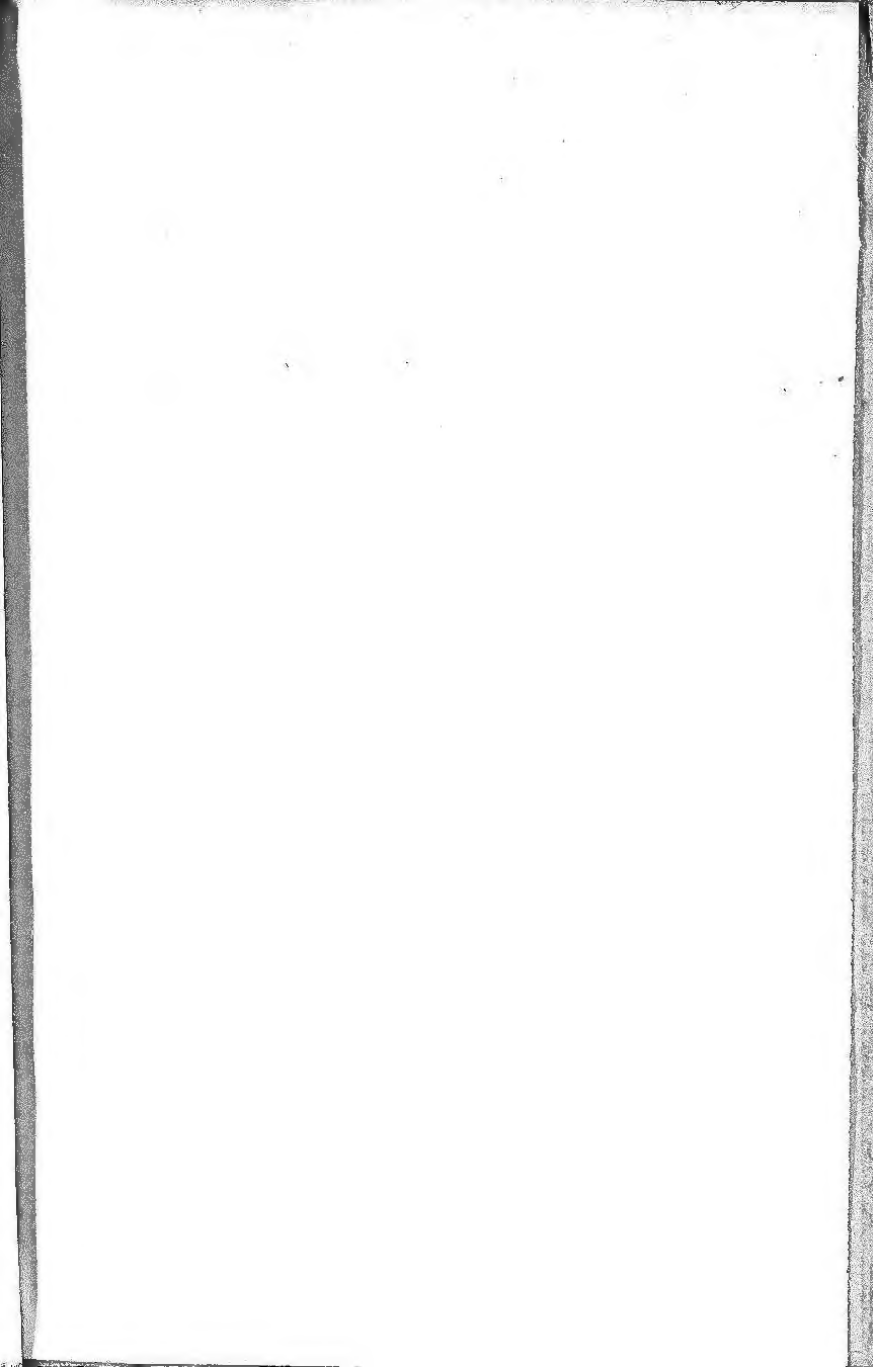
Hic ubi provida Mors gaudet succurrere Vitae
Et Fontis lumen collustrat lumine Finis.
Terminus hic vitae, Vitae hic melioris origo:
Qui tegit ossa silex animas impellit ad astra;
Desinit in flores sentis, floret Cherub Adam.
Dum necat horam mors aeternis applicat alas,
Celat nota orbis, reserat mysteria Coeli.
Quid paries sibi vult? Est omnis terra sepulcrum.

FINIS

INDEX

I	- Dedicatio	<i>Pag.</i>	v
II	- Lectori benevolo	»	vii
III	- Dux	»	1
IV	Torquati poematis singulorum cantuum argumenta	»	5
V	- Aenigmata	»	15
VI	- Aenigmatum solutiones	»	18
VII	- Sub horologio nuptiarum dono	»	18
VIII	- Interpretationes	»	19
IX	- San Martino - A. D. III Idus Novembres	»	21
X	- Pianto antico - Sunt lacrymae rerum	»	25
XI	- La morte - Mors	»	29
XII	- La goccia di rugiada - Roris stilla	»	33
XIII	- Amicizia vera e amicizia finta - Amici fidi et amici fallaces	»	37
XIV	- Sero medicina paratur	»	41
XV	- L'arboscello e il rivo - Frutex et rivus	»	45
XVI	- Ozio - Desidia	»	49
XVII	- Indidem contraria	»	53
XVIII	- Prima frons decipit multos	»	57
XIX	- Dulcedine perdit	»	61
XX	- Nocet empta dolore voluptas	»	65
XXI	- Il fiore e la nuvola - Flos et nubes	»	69
XXII	- In sepulcreti aditu	»	72

*Hoc volumen
prostat venale decem drachmis italicis.*

1985380 P

JMR

PREZZO: LIRE 10.